

ОЛІЙНИК Алла Михайлівна,
кандидат педагогічних наук,
учитель-методист української мови
Київська гімназія східних мов №1
(м.Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕЗІЙ ОМАРА ХАЯМА)

Розвиток сучасної освіти потребує забезпечення сучасної молоді високоякісною мовною освітою відповідно до європейської та орієнтує на формування міжпредметної компетенції, яка є підґрунтям для якісного засвоєння знань в інформаційно-комунікативному мовному просторі. Тому актуальними залишаються перспективи навчання української мови на основі поєднання матеріалу, інтегрованого навколо певної темп. Це сприяє інформаційному збагаченню сприймання, критичного мислення учнів шляхом залучення цікавого пізнавального матеріалу до опрацьованої на уроці темп та «дає змогу розглядати факти і явища реальної дійсності з різних сторін, з позицій навчальних предметів»[1;с.10].

Проаналізувавши праці учених-лінгвістів та лінгводидактів (ОБандура, О.Біляєв, І.Білодід, Л.Варзацька, Н.Голуб, Т.Груба, О.Горошкіна, Т.Донченко, В.Дороз, В.Заєць, С.Караман, О.Караман, Л.Мацько, В.Мельничайко, С.Омельчук, М.Пентилюк та ін.), переконуємось, що міжпредметні зв'язки є невід'ємною складовою сучасного уроку, який будується на засадах особистісноорієнтованого підходу до навчання та передбачає використання компетенції, необхідної для розв'язання пізнавальних завдань на уроках української мови.

Погоджуємось із думкою А.Кримського, видатного вченого-мовознавця, професора з арабської літератури та мусульманського Сходу, українського патріота, талановитого прозаїка та поета, який говорив, що «першою ознакою національності є мова»[5;с.8]. Тому він багато уваги приділяв українським перекладам творів видатних митців слова зі Сходу (Омара Хаяма, Сааді, Фірдоусі, Гафіза тощо), намагаючись таким чином показати красу східної поезії засобами рідної мови.

На наш погляд, слушним є твердження О. Біляєва, що ефективним є засвоєння учнями мовного матеріалу засобами міжпредметної інтеграції [2;с.8], якщо вони здатні викликати інтерес до розв'язання мовних та мовленнєвих завдань у школярів та сприяти їх дослідницькій діяльності. Лише плідна співпраця вчителя й учнів на уроці української мови, взаєморозуміння між ними активізують критичне та творче мислення учнів, звільняють їх від ролі спостерігачів, сприяють виявленню ініціативи у процесі вирішення проблемних мовних ситуацій засобами різноманітних форм та методів.

Зокрема, на уроці повторення способів дієслів десятикласникам було запропоновано провести спостереження-конструювання на основі творів Омара Хаяма: «Шукаєш істину? Змарнуєш вік земний, але в руках твоїх не опиниться їй. Допоки келих твій рубіном не засяє, у стумі житимеш, тверезий чи хмільний»[5;с.86]. Учні повинні були визначити спосіб дієслів, де це можливо, та проаналізувати, як вплинула б зміна способу на семантику тексту.

Контроль засвоєння учнями матеріалу з теми «Тире в простому неускладненому реченні» ми вважаємо доречним за допомогою такого завдання: поставити тире та пояснити його написання в рубаї: «Твій локон як в'юнок. В'юнка жага в мені. Твій зір немов нарцис. Нарциси в кожнім сні. Твої рубіни хміль. Хмелить життя усяке. Твоє лице вогонь. Він у моїм вині»[5;с.68].

На наш погляд, задля узагальнення опрацьованого на уроці матеріалу доречно провести лінгвістичну гру «Грамотій», яка дасть можливість перевірити рівень грамотності учнів з орфографії та пунктуації, обґрунтувати написання розділових знаків та виділених орфограм у тексті: «Вже книгу юності дочитано, на жаль!/ Пішли *веселоці*, залишивши

печаль! О птахо-юносте, ти хутко відлетіла / до свіжих луків, у *п'янку* квітучу даль»[5;с.43]. Крім того, учням запропоновано виконати декілька додаткових завдань на повторення. Зокрема, фразеологічна хвилинка, де вони записують транскрипцією виділені слова; з'ясовують, у яких словах тексту може відбуватись чергування голосних та приголосних звуків; підбирають синоніми до слова *п'янка*; визначають число іменника *веселоці* та рід іменника *даль*.

Проаналізувати рівень засвоєння учнями знань за темою «Розділові знаки при прямій мові» пропонуємо шляхом редагування тексту, у якому потрібно знайти помилку в оформленні речень з прямою мовою: 1. «Безтямна влада завше призводить до біди: «зроби негайно!» Потім «Роботу відклади!» / Під Вишнього оруду, немовбито у пастку,/ потрапило все людство: «Схилися! Не впади!» 2. «Я золота розкидала чимало, до того ж радість людям дарувала! Тепер я йду, поскаржилась троянда. Був повним мій гаман а став прив'ялим»[5; с.108].

Отже, лінгвістичні завдання, які базуються на міжпредметних зв'язках, сприяють формуванню мотивації до вивчення української мови, культури усного та писемного мовлення, розвивають пізнавальну та творчу активність, а також креативне мислення учнів, навички самостійної роботи, уміння аргументовано доводити власну думку.

Література

1. Бандура О.М. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури. Київ: Радянська школа, 1989. 47с.
2. Біляев О.М. Лінгводидактика рідної мови: навчально-методичний посібник. Київ: Генеза, 2005. 180с.
3. Олійник А.М. Інтегроване навчання старшокласників у контексті вивчення морфології української мови. Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: Київ: Київський ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. 156с.
4. Олійник А. Перевірка якості знань старшокласників з морфології української мови на профільному рівні в умовах дистанційного навчання (з досвіду роботи вчителя). Українська мова й література в школі: науково-методичний журнал. Київ, 2020. №5. С.7-9
5. Омар Хаям. Рубаят. Поетична інтерпретація Г.В. Латника. Київ. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. 368с.